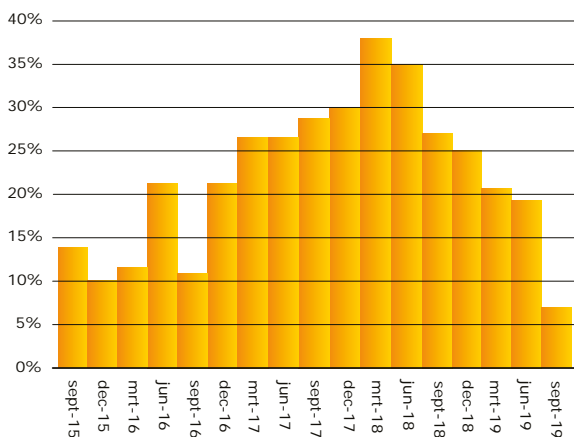

BAROMETER Q3 2019

METAAL & TECHNIEK

VAKBLAD VOOR HET MKB-METAAL

Stand van het MKB-metaal

ORDERPOSITIE BINNEN- EN BUITENLAND AFGENOMEN

VRAAG NAAR PERSONEEL BLIJFT GROTER DAN AANBOD

Druk op arbeidsmarkt blijft

Voor het eerst in vijf jaar laat onze economische barometer over het derde kwartaal van 2019 een afname zien van de orderportefeuille. Deze trend is vooral te zien bij vroeg cyclische sectoren zoals de verspanende bedrijven en bij de fabrikanten van metaalproducten. Ook het bedrijfsresultaat is in het derde kwartaal voor het eerst in lange tijd afgenomen. Voor het vierde kwartaal verwacht het MKB-metaal een gelijkblijvende orderpositie.

Het derde kwartaal is een periode die altijd wat lastig te beoordelen is, aangezien de vakanties vallen binnen dit tijdsbestek. Het lijkt er op dat onze sector wat later reageert op de negatieve tendens die de NEVI inkopersindex dit voorjaar liet zien. Deze inkopersindex is nu weer aan het stijgen, zodat de terugval in onze sector hopelijk van korte duur is. We moeten niet vergeten dat de resultaten zich de afgelopen kwartalen op heel hoog niveau bevonden, zodat een lichte afname van de orderportefeuille nu nog niet direct betekent dat we op een periode van economische zwakte afkoersen.

Duidelijk is wel dat de druk op de arbeidsmarkt onveranderd hoog blijft. Het aantal bedrijven met vacatures is het laatste jaar vrij constant gebleven en ook het aantal vacatures per respondent blijft op een nagenoeg gelijk niveau. Met een toenemende vergrijzing van de beroepsbevolking moeten we als sector nog heel veel inspanningen verrichten om ook in de toekomst in onze behoefte aan vakmensen te kunnen voorzien.

We bevinden ons in een periode van internationale (en nu ook nationale) onzekerheden. Denk aan de Brexit, de internationale handelsspanningen en de nog steeds onduidelijke impact van de PAS-uitspraak (stikstof) van de Raad van State. Uiteraard moeten we onze ogen niet sluiten voor andere verstoringen die nog kunnen ontstaan: ik denk hierbij aan de technische recessie waar onze oosterburen op af lijken te stevenen. En ook de milieumaatregelen gaan aan onze sector zeker niet voorbij. En tenslotte moet hier ook de grote impact die E-mobiliteit krijgt op de toeleveranciers in onze sector genoemd worden. Maar veranderingen zijn van alle dag, en zonder uitdagingen zou ondernemen geen ondernemen meer zijn.

Bert Jaarsma,
Directeur Organisatie
Koninklijke Metaalunie

Dit katern verschijnt elk kwartaal in Metaal & Techniek en is gebaseerd op de Economische Barometer; het kwartaalonderzoek onder leden van Koninklijke Metaalunie naar de economische stand van het MKB-metaal.

ONDANKS AFGENOMEN ORDERPOSITIE: Arbeidsmarkt blijft gespannen voor MKB-metaal

Terwijl de vraag naar personeel onverminderd hoger is dan het aanbod en de druk op de arbeidsmarkt groot blijft, zijn ten opzichte van het tweede kwartaal zowel de binnenlandse- als buitenlandse orderpositie van het MKB-metaal afgenomen. Deze kleine afname wil niet direct zeggen dat het slecht gaat: veel bedrijven hebben het nog steeds heel druk.

Bij de respondenten van de Economische Barometer werken gemiddeld 19,4 medewerkers. (Foto: Timon Jacob)

Net als in de drie voorgaande kwartalen werken er ook eind september bij een op de vijf bedrijven meer medewerkers dan het kwartaal ervoor. Bij 8% van de bedrijven werkten juist minder mensen. Een beperkt aantal bedrijven heeft de verkoopprijzen in het afgelopen kwartaal verhoogd. Het bedrijfsresultaat is in het derde kwartaal afgenomen ten opzichte van het tweede kwartaal. Over het bedrijfsresultaat van

het vierde kwartaal oordeelt de sector iets positiever. Wel wordt voor het vierde kwartaal een kleine afname van de orderpositie verwacht en denken steeds minder ondernemers te gaan investeren in hun machinepark. De verspanende- en metaalwarenbedrijven zijn beduidend minder positief dan de overige sectoren binnen het MKB-metaal. Dit zijn de belangrijkste uitslagen van Economi-

sche barometer van de Metaalunie over het derde kwartaal van 2019.

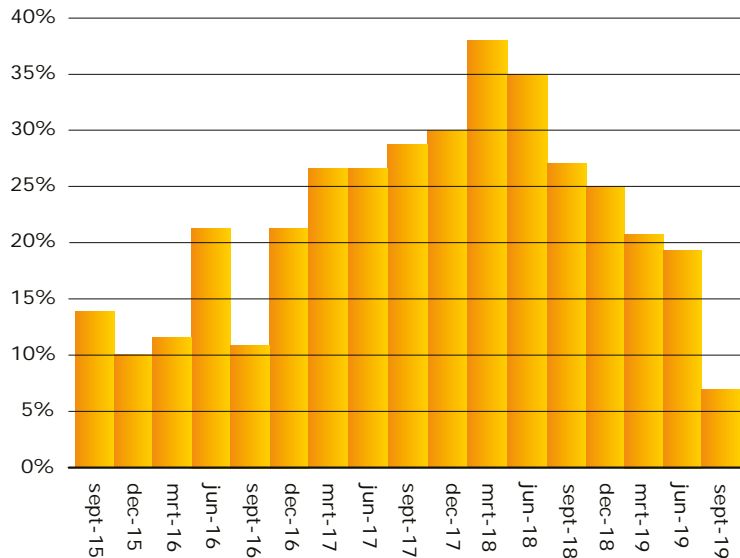
ORDERPOSITIE BINNENLAND

Voor het eerst in drie jaar geven meer ondernemers aan een slechtere orderpositie binnenland te hebben, dan er ondernemers zijn die een beter kwartaal achter de rug hebben. Het derde kwartaal kent vaak een wat lagere score dan de andere kwartalen als gevolg van de zomervakantie. Maar in vergelijking met het derde kwartaal van 2017 en 2018 is de ontwikkeling in 2019 duidelijk slechter. Bij 22% van de bedrijven is de orderportefeuille binnenland toegenomen (lichtjes verminderd dan een kwartaal eerder) terwijl deze bij 34% is afgenomen (was 16%). Opvallend is dat onder de verspanende bedrijven (veelal-vroeg cyclische bedrijven) er aanzienlijk meer respondenten zijn waarbij de portefeuille is afgenomen (60%) dan in de overige sectoren.

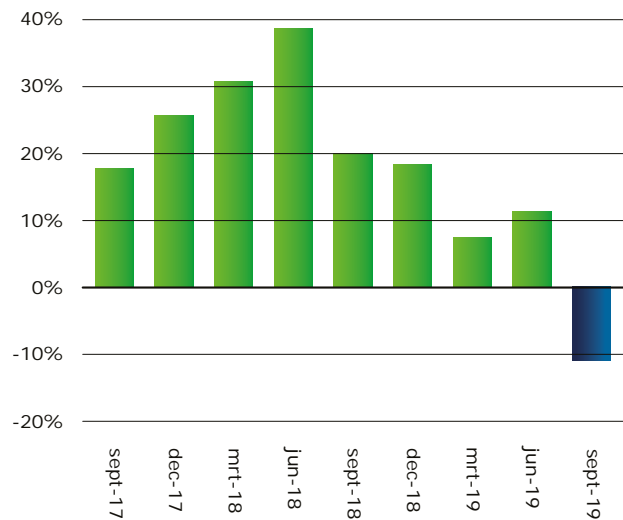
Waren de ondernemers in het MKB-metaal aan het einde van het tweede kwartaal nog redelijk tevreden over hun orderpositie binnenland, aan het einde van het derde kwartaal is deze waardering beduidend minder positief. 32% is tevreden, 43% beoordeelt de binnenlandse orderportefeuille als neutraal en 25% is ontevreden. Een halfjaar eerder was maar 8% ontevreden. Terwijl de toeleveranciers aan de bouw overwegend tevreden zijn over hun huidige orderpositie, zijn vooral de metaalwaren- en verspanende bedrijven dat veel minder. Het aantal ondernemers dat een betere orderpositie voor het vierde kwartaal verwacht is net zo groot als het aantal dat een slechtere orderpositie verwacht. Maar ook hierbij zijn er verschillen tussen de sectoren. De helft van de verspanende bedrijven verwacht in het vierde kwartaal een afname van de orderpositie.

Onder de respondenten is de gemiddelde orderportefeuille in weken licht afgenomen van 9,0

Stand van het MKB-metaal

Ontwikkeling orderportefeuille binnenland t.o.v. het vorige kwartaal

na afloop van het tweede kwartaal, naar 8,8 weken nu. Een jaar geleden was dit nog 10,6 weken.

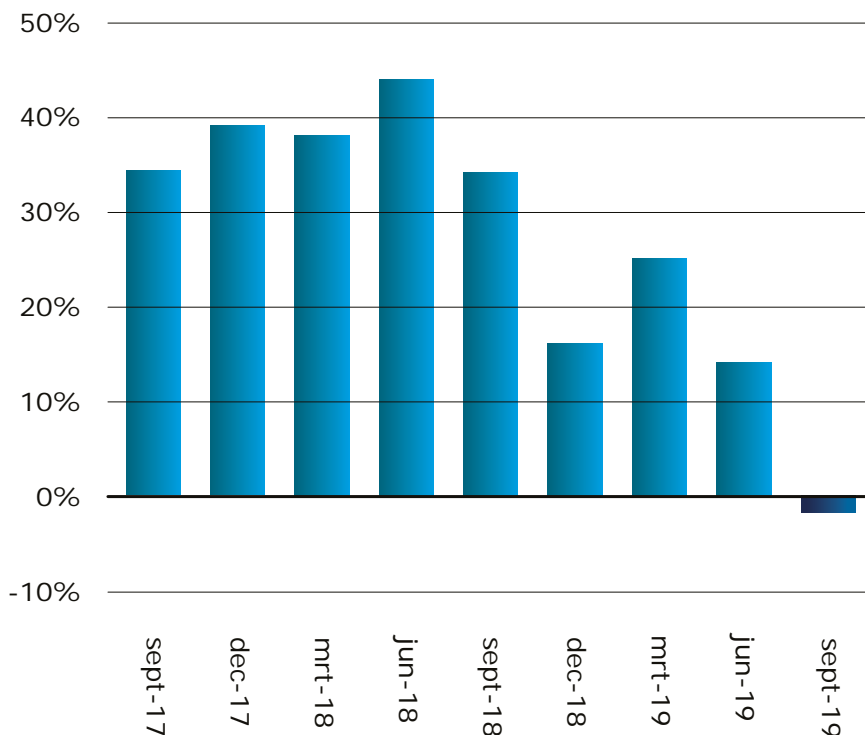
ORDERPOSITIE BUITENLAND

Van de respondenten geeft 56% aan niet te exporteren terwijl 6% exporteert tot 10% van hun omzet. De overige 44% exporteert gemid-

deld 39% van hun omzet. Van de metaalwarenbedrijven en machinebouwers exporteert gemiddeld driekwart van de bedrijven. Net als bij de binnenlandse orderpositie is ook de buitenlandse orderpositie in het derde kwartaal per saldo afgenomen. In de eerste helft van 2019 gaf per saldo 15% van de exporterende bedrijven aan dat de exportportefeuille was toegenomen,

nu geeft per saldo 15% aan dat deze in het derde kwartaal is afgenomen. Bij 24% van de exporterende bedrijven is de orderpositie buitenland toegenomen (was 31%) terwijl deze bij 39% is afgenomen (was 16%). Bij de helft van de metaalwarenbedrijven en verspanende bedrijven is de orderpositie buitenland afgenomen.

Verwachte orderportefeuille buitenland

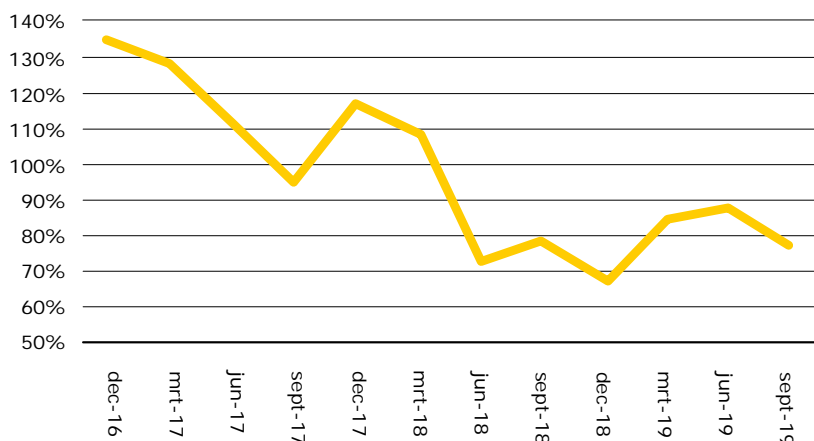

Net als bij de binnenlandse orderpositie geldt voor de buitenlandse orderpositie dat de waardering ervan in het derde kwartaal fors is afgenomen. 30% geeft aan positief te zijn over de orderpositie (was 44%) en 27% is ontevreden over de orderpositie buitenland (was 6%). De verwachtingen voor de orderpositie buitenland komen overeen met die van het binnenland. Er zijn bijna net zoveel ondernemers die een toename verwachten als er ondernemers zijn die een afname verwachten. De machinebouwers oordelen positiever dan de verspanende- en metaalwarenbedrijven.

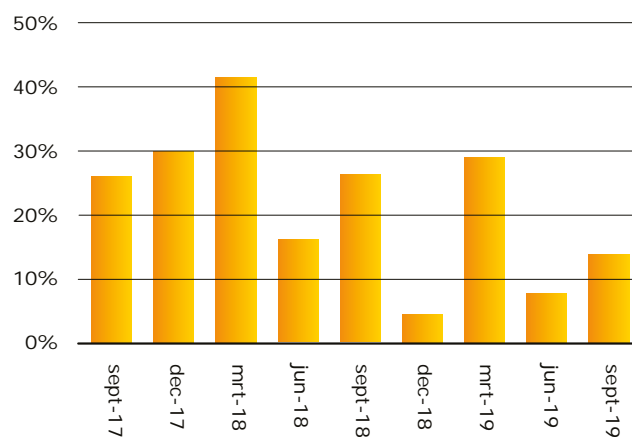
VERKOOPPRIJZEN

Net als in het tweede kwartaal van 2019 is het aandeel bedrijven dat de verkoopprijs verhoogd heeft, afgenomen ten opzichte van de tweeën-half jaar daarvoor. 16% van de bedrijven heeft de verkoopprijzen in het derde kwartaal verhoogd terwijl deze bij 8% van de bedrijven is verlaagd. Bij de overige driekwart van de bedrijven zijn de verkoopprijzen gelijk gebleven. De aan de bouw toeleverende bedrijven en de onderhoudsbedrijven wisten het vaakst hun prijzen te verhogen terwijl de verspanende sector de meeste bedrijven telt die de prijzen hebben verlaagd.

Verwachting t.a.v. het aantal in te vullen vacatures

Het saldo van bedrijven dat de volgende periode een beter en een slechter resultaat verwacht

PERSONEEL

Bij de respondenten van de Economische Barometer werken gemiddeld 19,4 medewerkers waarvan 2,7 flexibele krachten. De verhouding inleenkrachten ligt hiermee op 14%. Dit is net als in het vorige kwartaal hoger dan de afgelopen jaren waarin dit percentage schommelde rond de 11%. Bij de aan de bouw toeleverende bedrijven ligt het aandeel flexibele krachten in het derde kwartaal zelfs een fractie boven de 25%. Ondanks de per saldo afnemende orderpositie binnen- en buitenland is ook in het derde kwartaal -net als in voorgaande drie kwartalen- bij een op de vijf bedrijven het aantal vaste medewerkers toegenomen, terwijl bij 8% van de bedrijven het aantal medewerkers met een vast contract is afgenomen.

Het aantal bedrijven dat vacatures heeft uitstaan ligt nog rond de 45%. Gemiddeld hebben deze bedrijven 2,2 vacatures openstaan. Afgezet tegen alle medewerkers hebben de respondenten gemiddeld nog steeds voor 4,8% van hun personeelsbestand aan vacatures open staan. De machinebouwers en oppervlaktebehandelingsbedrijven hebben de meeste bedrijven vacatures openstaan.

Ondanks de afnemende orderposities blijft de vraag naar personeel groter dan het aanbod. Op de vraag hoeveel vacatures men het komende kwartaal verwacht in te vullen, geeft de sector aan dat dit maar 77% is van de uitstaande vacatures. Een slechtere score dan het halfjaar daarvoor. Met name de onderhoudsbedrijven geven aan meeste problemen te hebben met het aantrekken van nieuw personeel.

BEDRIJFSRESULTAAT

De ontwikkeling van het bedrijfsresultaat is in het derde kwartaal afgenomen ten opzichte van het tweede kwartaal. Nu geeft per saldo 11% van de ondernemers aan een slechter bedrijfsresultaat te hebben behaald dan in het tweede kwartaal. Een kwartaal eerder gaf nog 13% aan een beter bedrijfsresultaat hebben behaald. Ook bij deze vraag beantwoordden de verspanende- en metaalwarenbedrijven het vaakst de vraag negatief. De helft van hen geeft aan dat het bedrijfsresultaat verslechterd is. Ook de waardering van het bedrijfsresultaat is in het derde kwartaal afgenomen ten opzichte van het kwartaal ervoor. De helft van de bedrijven waardeert het bedrijfsresultaat als gunstig terwijl 15% dit als ongunstig betitelt (was 57 om 7%). De verwachtingen van het bedrijfsresultaat voor het vierde kwartaal zijn wel licht toegenomen ten opzichte van het vorige kwartaal. Per saldo geeft nu 14% aan een beter bedrijfsresultaat te verwachten tegen 9% na afloop van het tweede kwartaal.

Het aantal bedrijven dat aangeeft winst te maken ligt in het derde kwartaal met 75% op een vergelijkbaar niveau als de voorgaande kwartalen. Wel is het aantal bedrijven dat verlies maakt toegenomen van 6 naar 9%.

INVESTERINGEN MACHINEPARK

Vanaf maart 2018 is de investeringsbereidheid in het MKB-metaal steeds een beetje afgenomen. In het derde kwartaal is deze afname in een stroomversnelling gekomen. Nu verwacht 14% van de deelnemers meer te gaan investeren (was 21%) tegen 38% die aangeeft minder te zullen gaan investeren (was 28%).

In deze editie van de Economische Barometer zijn de mechanisatie-bedrijven en de fabrikanten en importeurs van landbouwmachines niet mee genomen. In de grafieken worden de positieve en negatieve antwoorden of het saldo weergegeven. De antwoorden geven geen absolute indicatie.

Realisatie, waardering en verwachting

Ondanks de steeds iets minder positieve uitkomsten van de Economische Barometer in de afgelopen kwartalen, werden alle vragen die betrekking hebben op waardering (hoe waardeert u...) op een vrij constant niveau beantwoord. In het derde kwartaal van 2019 is dit omgeslagen in een forse afname. Per saldo (positieve verminderd met de negatieve reacties) geeft nu nog 15% van de ondernemers aan tevreden te zijn. Aan het einde van het tweede kwartaal was dat 40%.

Kijkend naar de vragen die betrekking hebben op de gerealiseerde resultaten in het derde kwartaal (hoe ontwikkelde zich...) dan neemt deze ook sterk af. Deze afname lijkt groter dan alleen het effect van de zomervakantie in het derde kwartaal. Ook de vragen die betrekking hebben op de verwachtingen zijn over het algemeen negatiever beantwoord dan een kwartaal eerder. De enige uitzondering hier betreft het te verwachten bedrijfsresultaat in het vierde kwartaal.